

Pedikuliozė: ką daryti, jei vaikas turi utėlių?

Išvysti ropojančius gyvius vaiko galvoje – menkas malonumas, tačiau nereikia išsigąsti ir panikuoti. Utėlių turi ne tik socialiai pažeidžiamų šeimų vaikai, kaip buvo manoma anksčiau. Šie parazitai vienodai mėgsta tiek nešvarias, tiek ir švarias galvas. Utėlės labai lengvai plinta, jų galima „parsinešti“ net ir iš prekybos centro ar po kelionės viešuoju transportu.

Būdų atsikratyti parazitų tikrai yra ne vienas, didžioji jų dalis – paprasti ir veiksmingi.

Kada galima įtarti, kad vaikas turi utėlių?

Pagrindinis užsikrėtimo utėlėmis simptomas yra stiprus niežulys. Jeigu vaikas ima dažnai kasytis galvą, pakaušį, paausius, būtina įdėmiai apžiūrėti jo plaukus ir galvos odą.

Užsikrėtus utėlėmis, praskleidus plaukus matyti judančių utėlių, prie plauko šaknies prisitvirtinę jų kiaušinėliai – glindos.

Jeigu gavote informacijos apie pedikuliozės atvejus artimoje vaiko aplinkoje (darželio grupėje ar klasėje), periodiškai dėmesingai apžiūrėkite vaiko plaukus ir galvos odą.

Kas yra pedikuliozė?

Užsikrėtimas utėlėmis mediciniškai dar vadinamas pedikulioze. Ši sąvoką kilusi iš lotyniško žodžio „pediculus“, reiškiančio utėlę. Utėlių rūšių yra kelios: galvinė utėlė, drabužinė. Visos jos minta žmogaus krauju. Galvos oda – palanki terpė utėlėms, o išorinėje aplinkoje, negaudamos kraujo, jos gali išgyventi ne ilgiau nei parą. Utėlių nimfos vidutiniškai subręsta per 7–12 dienų ir po to jau gali dėti kiaušinėlius (iki 6 - 8 vadinamųjų glindų per dieną). Utėlės glindas prikljuoja prie plauko greta odos, todėl jos tvirtai laikosi ir, pavyzdžiui, pučiant jų pašalinti neįmanoma.

Glindos yra 1,0–1,5 mm dydžio, kiaušinio formos, baltos spalvos, todėl plaukuose jas pastebėti nesudėtinga. Suaugusi utėlė yra šiek tiek didesnė – maždaug sezamo sėklos dydžio.

Kaip vaikas užsikrečia pedikulioze?

Utėlės plinta žmonėms kontaktuojant, perropodamos. Labai dažnai užsikrečiama vaikų darželiuose, mokyklose, viešajame transporte ir kitose vietose, kur artimas žmonių kontaktas neišvengiamas.

Kitas užsikrėtimo būdas – naudojantis tais pačiais asmens higienos reikmenimis, patalyne ir t. t.

Kaip utėlės naikinamos?

Aptikus glindų, nimfų ar pačių utėlių plaukuose ar ant drabužių, šiuos gyvius pradėti naikinti reikia kuo greičiau tiek dėl to, kad utėlės sparčiai plinta, tiek ir dėl to, kad besikasydamas vaikas gali įnešti antrinę infekciją.

Šukos nuo utėlių. Patikrintas būdas naikinti utėles ir glindas – šukuoti ypač tankiomis šukomis, kuriomis jos efektyviai pašalinamos iš plaukų. Plaukus galima sudrėkinti acto tirpalu ir šukuoti ne trumpiau nei 30

min., kol iš galvos pašalinamos visos utėlės. Vieną kartą iššukuoti parazitų ir jų kiaušinių neužteks: iš viso galvą šukuoti kas kelias dienas prireiks bent 4–5 kartus.

Specialūs preparatai nuo utėlių. Vaistinėse galima įsigyti specialių purškiklių ir šampūnų utėlėms naikinti. Preparatai galvos utėles uždusina, išdžiovina, o šampūną galima naudoti utėlių prevencijai. Preparatą panaudojus, po kurio laiko dar kartą reikia patikrinti, ar neliko gyvų utėlių. Jei pastebėjote, kad utėlių išnaikinti nepavyko, išbandykite kitą priemonę.

Utėlių naikinimo problematika darželiuose ir mokyklose

Palanki galimybė plisti utėlėms susidaro ir dėl to, kad darželių auklėtojos neturi teisės tikrinti auklėtinių galvų.

Patikrinti vaikus dėl pedikuliozės gali tik informaciją gavę visuomenės sveikatos specialistai, tačiau šis procesas gali užtrukti, tad pedikuliozė pastaruoju metu sparčiai plinta ir greitai įsitvirtina darželiuose, mokyklose.

Siekiant užkirsti kelią utėlių plitimui, reikėtų didesnio tėvų sąmoningumo. Tėvams labai svarbu reaguoti kuo greičiau, o utėlių turintį vaiką į darželį ar mokyklą reikėtų leisti tik utėles visiškai pašalinus.

Kadangi utėlės plinta ypač lengvai, jų aptikus vaiko galvoje svarbu nedelsiant įspėti pedagogus, taip pat kitų vaikų tėvus (darželio grupę, klasę), kad ir jie imtųsi atsargumo priemonių.

Informaciją paruošė: Visuomenės sveikatos priežiūros specialistė Audra Bertašienė (naudota medžiaga <https://nvsc.lrv.lt/lt>)